

Waar blijft Luilekkerland?

Het schilderij Luilekkerland van Pieter Bruegel (1567). Beeld: Hollandse Hoogte

Om er te komen dient de reiziger zich door een berg rijstebrij van drie mijl dik te vreten. De moeite loont, want eenmaal aangekomen blijkt de wijn en limonade door de rivieren te stromen. De inwoners van Luilekkerland proppen zich de hele dag vol. Sommigen zijn zo dik ze niet eens meer kunnen lopen. Geen nood: gebraden ganzen vliegen rechtstreeks de mond in en het regent warme vlaaien, pasteien en pannenkoeken. De daken zijn gemaakt van snoep, de muren van worst en de vensters en deuren van zalm en steur.

In Luilekkerland, ook wel Cocagne genoemd, is nooit ruzie. Niemand weet wat geweld is en alle mensen zijn gelijk aan elkaar. Er wordt gefeest, er wordt gedanst, er wordt gezopen. Iedereen doet het met iedereen.

‘Naar middeleeuwse opvatting zou het huidige West-Europa in hoge mate de verwezenlijking van Cocagne zijn’, schrijft historicus Herman Pleij in *Dromen van Cocagne* (1997). ‘Fastfood is er op elk uur van dag en nacht, evenals klimaatbeheersing, vrije seks, arbeidsloos inkomen en plastische chirurgie die de

jeugd verlengt.’

Want ja: wereldwijd zijn er al meer mensen met obesitas dan honger. Het moordcijfer ligt veertig keer lager dan in de middeleeuwen en voor iedereen met het juiste paspoort is er een indrukwekkend sociaal vangnet opgetuigd. Misschien is dat wel ons grootste probleem: de droom van Luilekkerland begint op te raken. Een beetje meer consumptie, een beetje meer veiligheid – het kan nog wel, maar de nadelen in de vorm van milieuvervuiling, obesitas en Big Brother zijn zo langzamerhand een stuk groter.

Voor de middeleeuwer was Luilekkerland het paradijs. ‘Een vluchtroute uit het aardse lijden’ noemt Herman Pleij het ook wel. Want dat vergeten we nog wel eens: het verleden is een bak ellende. Gedurende zo ongeveer 99 procent van de wereldgeschiedenis was 99 procent van de wereldbevolking arm, hongerig en smerig.

Slapend rijk worden

Toch is het belangrijkste onderdeel van Luilekkerland, de eerste lettergreep, nooit verwezenlijkt. ‘Geld is daar ingeruild voor het goede leven,’ jubelt de middeleeuwse dichter. ‘Wie het langst slaapt, verdient het meest.’ En er zijn talloze feestdagen: viermaal Pasen, viermaal Pinksteren, viermaal Sint-Jansmis en viermaal Kerstmis. Iedereen die wil werken wordt opgesloten in onderaardse kerkers. Zelfs het uitspreken van het woord ‘arbeid’ geldt als zwaar vergrijp.

De ironie is dat de middeleeuwse poëet waarschijnlijk dichter bij Luilekkerland zat dan wij nu. In 1300 barstte de kalender nog van de vrije dagen. Een Frans martelwerktuig luisterde zelfs naar de naam ‘travail’. De meeste boeren werkten niet harder dan nodig was voor hun levensonderhoud. Na zonsondergang viel er sowieso weinig meer te doen. Juliet Schor (Harvard University) schat dat in Engeland maar liefst één derde van het jaar aan vakantie op ging. In Spanje zouden het vijf maanden zijn geweest en in Frankrijk bijna zes.

Waar is al die vrije tijd gebleven?